

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 235/2011-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2011 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti R. H., M., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., Ž., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/180/2008, za účasti Okresného súdu Žilina, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo R. H. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/180/2008 porušené boli.

2. Okresnému súdu Žilina prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/180/2008 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. R. H. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré mu je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť R. H. trovy konania v sume 261,82 € (slovom dvestošesťdesiatjeden eur a osemdesiatdva centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. S., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 235/2011 z 9. júna 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť R. H. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/180/2008 (ďalej aj „namietané konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 30. júla 2008 okresnému súdu návrh na zaplatenie sumy 229 563 Sk.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol, že „*podal dňa 30. 07. 2008 prostredníctvom svojho právneho zástupcu návrh na začatie konania podľa § 80 písm. b) O. s. p. Okresný súd vytýčil prvé pojednávanie vo veci na 10. 03. 2010 po prvej sťažnosti navrhovateľa na prietahy v konaní zo dňa 04. 02. 2010. Pojednávanie bolo odročené z dôvodu neprítomnosti ako odporcu, tak jeho právneho zástupcu. Do dnešného dňa súd pojednávanie nevytýčil napriek ďalšej sťažnosti navrhovateľa zo dňa 15. 10. 2010.*

Nakoľko od podania návrhu uplynuli dva roky a osem mesiacov, sťažovateľ má za to, že okresný súd vo veci vôbec nekoná.“

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie v jeho právnej veci právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zároveň požadoval prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Napokon žiadal priznanie finančného zadost'učinenia v sume 4 000 € a úhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 Spr S/193/2011 z 27. mája 2011, v ktorom sa okrem iného uvádza:

«Podľa vyjadrenia konajúceho sudcu okolnosti nasvedčujú tomu, že k prietahom v konaní došlo, ale boli objektívneho charakteru. Vybavovanie vecí bolo poznačené celkovou zaťaženosťou súdneho oddelenia, pričom boli vybavované staršie veci, a to podľa poradia od najstarších. Staršie veci sú pritom spravidla skutkovo zložité a navyše bol súd personálne nestabilný s dopadom na tunajšie oddelenie najmä v podobe zmien na poste tajomníčky a asistentky senátu. V tomto prípade nejde o prednostnú vec osobného stavu výživného, pracovného sporu, ochrany osobnosti, alebo otázky spojenej s bytovou potrebou. Termín pojednávania bol stanovený na deň 10. 03. 2010 a aktuálne na 27. 06. 2011.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a po oboznámení s prehľadom úkonov uskutočnených vo veci možno konštatovať, že vo veci sa riadne konalo od podania návrhu na súd dňa 30. 07. 2008. Nasledujúci deň 31. 07. 2008 bola zasielaná výzva právneho zástupcovi navrhovateľa a z dôvodu uplatnenia nezákonného úroku bola vec dňa 05. 09. 2008 prevedená do registra „C“. Uznesením následne súd poučil odporcu a vyzval ho na zaslanie stanoviska k návrhu. Po predložení spisu sudcovi, bol termín pojednávania nariadený na deň 10. 03. 2010 a pojednávanie bolo odročené za účelom ďalšieho konania po odpadnutí prekážky, keďže na pojednávanie sa nedostavil odporca ani jeho právny zástupca. Následne došlo k zdržaniu vo veci, a to zrejme v dôsledku nedostatočnej organizácie práce v senáte spolu so značným nápadom a množstvom nerozhodnutých vecí, teda aj z objektívnych dôvodov. K zdržaniu došlo predovšetkým v roku 2010. Aktuálne bol vo veci nariadený termín pojednávania na 29. 06. 2011.

Na základe uvedených skutočností tak možno konštatovať, že s výnimkou časti roku 2010 nie je v konaní žiadne obdobie, v ktorom by dochádzalo k zdržaniu, resp. k prietahom zavineným Okresným súdom Žilina.»

Súčasťou vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti bol aj tento prehľad procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania:

- «1. dňa 30. 7. 2008 – návrh na začatie konania zapísaný pod 8 Ro/135/2008*
- 2. 31. 7. 2008 – výzva pre PZ (právneho zástupcu, pozn.) navrhovateľa o oznámenie právnej skutočnosti, na základe ktorej si uplatňuje úrok z omeškania*
- 3. 5. 9. 2008 – vec prevedená do „C“ registra z dôvodu z dôvodu uplatnenia si nezákonného úroku – vedené pod 8 C/180/2008*
- 4. Dňa 4. 9. 2008 – vydané uznesenie, ktorým súd poučuje odporcu a vyzýva na vyjadrenie sa k návrhu (č. k. 8 C/180/2008-17)*
- 5. Dňa 26. 9. 2008 – VSÚ (vyšší súdny úradník, pozn.) predkladá spis zákonnému sudcovi na ďalší postup*
- 6. Dňa 5. 2. 2010 – vytýčené pojednávanie na deň 10. 3. 2010*
- 7. Pojednávania 10. 3. 2010 odročené na neurčito za účelom ďalšieho konania po odpadnutí prekážky na pojednávanie sa nedostavil odporca a jeho právny zástupca)*
- 8. Dňa 26. 5. 2011 – vytýčené pojednávanie na deň 29. 6. 2011.»*

K vyjadreniu okresného súdu zaujal sťažovateľ stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 13. októbra 2011, v ktorom okrem iného uviedol:

„Vyjadrenie porušovateľa základných práv p. R. H. najmä zo strany podpredsedu je alibistické a poukazuje na neschopnosť vedenia súdu riešiť elementárne problémy súdu. Okresný súd napriek dvom sťažnostiam absolútne tieto ignoroval a schováva sa za skutočnosť, že nejde o dôležitú vec ako uvádza sudca JUDr. C.

Prečo vedenie súdu riadne nepreskúmalo postup zákonného sudcu už po prvom pojednávaní, ktoré bolo z nelogického dôvodu odročené – pre chorobu advokátky, ktorá v tom čase však mala vo svojej advokátskej kancelárii adekvátnu náhradu. Okrem iného táto advokátka potom nastúpila na materskú dovolenku a je zaujímavé, že ďalšie pojednávanie súd vytýčil, keď právna zástupkyňa odporcu nastúpila do práce. Sám konajúci sudca priznáva pochybenie, ktoré však odôvodňuje objektívnymi okolnosťami. Musíme poukázať na to, že tieto okolnosti môjho klienta ako účastníka nezaujímajú, je vecou súdu ako funguje, ako kontroluje prácu sudcov, aké opatrenia prijíma, aby konanie prebehlo tak, že sa účastník nemusí dožadovať pojednávania sťažnosťami.

Máme za to, že v konaní došlo jednoznačne k prieťahom, súd nedokázal riadnym spôsobom túto skutočnosť vyvrátiť a je teda v záujme poškodeného občana, aby sa mu ušla dostatočná satisfakcia.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, podľa ktorých každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania

postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. V napadnutom konaní sa sťažovateľ domáha od odporcu zaplatenia sumy 229 563 Sk (7 620,10 €). Uvedený typ sporov patrí do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade tieto konania nie sú ani po právnej, ani po skutkovej stránke zložité. Aj v danom prípade ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie nevykazuje žiadne črty právnej alebo skutkovej zložitosti.

2. Ústavný súd hodnotiac priebeh napadnutého konania nezistil skutočnosti, ktoré by z pohľadu doterajšej dĺžky konania bolo potrebné pripísať na ťarchu sťažovateľa.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 prvú vetu OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov okresného súdu vyplýva, že okresný súd bol v prevažnej časti jeho doterajšieho priebehu v podstate nečinný. Okrem výzvy právneho zástupcovi sťažovateľa (31. júl 2008) a nariadenia pojednávania na 10. marec 2010, ktoré bolo z dôvodu neprítomnosti odporcu a jeho právneho zástupcu odročené na neurčito, bolo napadnuté konanie do podania sťažnosti ústavnému súdu (14. marec 2011) poznačené úplnou nečinnosťou okresného súdu. Posledným úkonom vo veci bolo pojednávanie uskutočnené 29. júna 2011, ktoré bolo odročené na neurčito. Argumenty, ktorými okresný súd ospravedlňoval svoju nečinnosť ako „*nedostatočná organizácia práce v senáte spolu so značným nápadom a množstvom nerozhodnutých vecí*“, ústavný súd nemohol akceptovať a poukazuje na svoju predchádzajúcu judikatúru (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06), v ktorej konštatoval, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/180/2008 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby vo veci konal bez

zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 4 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázal najmä na to, že u neho pretrváva pocit neistoty, márnosti a nespravodlivosti, pričom tieto negatívne pocity vyvolané postupom súdu mu spôsobujú permanentný stres, ohrozujú jeho zdravie a pre spor trvajúci už viac ako dva roky nemôže usporiadať svoj život tak, aby tým neutrpela celá jeho rodina.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 8 C/180/2008 a zároveň berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom JUDr. J. S. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá bola 741 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie s'ťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 247 € (za dva úkony právnej služby) a 2 x 7,41 € režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 261,82 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. októbra 2011